

Rada
Európskej únie

V Bruseli 27. júla 2022
(OR. en)

10729/22

POLMAR 43
POLGEN 102
COMAR 42
ENV 676
ENER 340
MAR 137
MARE 54
PECHE 235
RELEX 897
SUSTDEV 118
TRANS 451

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od: Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie

Komu: Generálny sekretariát Rady

Č. dok. Kom.: JOIN(2022) 28 final

Predmet: SPOLOČNÉ OZNÁMENIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV Smerovanie k udržateľnej modrej planéte – spoločné oznámenie o programe EÚ pre medzinárodnú správu oceánov

Delegáciám v prílohe zasielame dokument JOIN(2022) 28 final.

Príloha: JOIN(2022) 28 final

VYSOKÝ PREDSTAVITEĽ
ÚNIE PRE
ZAHRANIČNÉ VECI
A BEZPEČNOSTNÚ POLITIKU

V Bruseli 24. 6. 2022
JOIN(2022) 28 final

**SPOLOČNÉ OZNÁMENIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE,
EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU
REGIÓNOV**

**Smerovanie k udržateľnej modrej planéte – spoločné oznámenie o programe EÚ pre
medzinárodnú správu oceánov**

{SWD(2022) 174 final}

ÚVOD

Oceány sú nevyhnutným predpokladom života na Zemi a ľudom, ako aj celej planéte poskytujú neoceniteľné výhody a služby. Zohrávajú mimoriadne dôležitú úlohu v klimatickej regulácii, produkujú viac kyslíka ako všetky lesy dokopy a sú nevyhnutné na riešenie naliehavých globálnych výziev, ako sú potravinová bezpečnosť, energetika a zelená transformácia. Tvoria súčasť sociálneho a kultúrneho dedičstva pobrežných spoločností a sú kľúčovým predpokladom medzinárodného obchodu, keďže viac ako 80 % svetového obchodu sa uskutočňuje po mori a približne dve tretiny svetových dodávok ropy a plynu buď z morí priamo pochádzajú, alebo sa cez ne prepravujú. Napriek tomu sú však stále často prehliadané. Využívajú sa na nezákonné účely, akými sú pirátstvo, terorizmus alebo ozbrojené lúpeže na mori, obchodovanie s ľuďmi a pašovanie nelegálnych látok a zbraní.

Medzinárodná správa oceánov sa snaží o riešenie množstva výziev vyplývajúcich z viacrozmerných a vzájomne prepojených úloh oceánov. V roku 2016 bola **Európska únia prvým popredným hospodárstvom**, ktoré začalo realizovať program medzinárodnej správy oceánov¹ a zaviazalo sa zaisťovať bezpečné, chránené, čisté, zdravé a udržateľne spravované oceány. Hoci EÚ svoj záväzok naďalej neochvejne plní, doterajší vývoj si už vyžaduje aktualizáciu programu.

Po prvé boj proti zmene klímy a zhoršovaniu životného prostredia patrí medzi najvýznamnejšie **politické priority EÚ**. Oceány sú súčasťou **Európskej zelenej dohody** a vízie **silnejšej Európy vo svete**, zároveň však predstavujú globálnu problematiku, ktorá si vyžaduje viacstrannú reakciu².

Po druhé zhoršovanie kvality oceánov sa zrýchľuje, keďže neudržateľné ľudské činnosti a ich škodlivý vplyv naďalej spôsobujú degradáciu oceánov, čo vedie k významným zmenám s rizikom dosiahnutia **zlomových bodov**. Núdzový stav oceánov sa odráža v **nedostatočnom plnení príslušných globálnych záväzkov**, najmä cieľov z Aiči stanovených v Dohovore o biologickej diverzite (DBD) a Agendy OSN 2030 pre udržateľný rozvoj a jej cieľa OSN v oblasti udržateľného rozvoja 14 (SDG 14 – Život pod vodou).

Po tretie oceány patria k najvýznamnejším geopolitickým arénam na svete, ako to vyplýva z nedávneho zvýšenia napätia vo východnom Stredozemí a v Juhočínskom mori, keď členské štáty vyzývali na dodržiavanie územnej celistvosti a navigačných práv, ako aj na mierové riešenie sporov. Ruská vojenská agresia voči Ukrajine ovplyvňuje stabilitu celého sveta a bezpečnosť čiernomorského regiónu a vyvoláva obavy o námornú bezpečnosť.

Po štvrté oceány získali politickú silu na globálnej úrovni a rok 2022 je pre ne kľúčový, keďže sa v ňom uskutočňujú viaceré kľúčové rokovania³ a konferencie o oceánoch⁴. Oceány sa dostali do popredia medzinárodných diskusií o klíme a biodiverzite. Kríza, ktorá postihla námorníkov a ktorú ešte prehĺbila pandémia COVID-19, poukázala na dôležitosť sociálneho rozmeru, t. j. dôstojných pracovných a životných podmienok námorníkov⁵. Medzinárodnú pozornosť si získalo aj nedodržiavanie medzinárodne dohodnutých pravidiel a noriem niektorými štátmi, ktoré má za následok nespravodlivú hospodársku súťaž a narušenie

¹ JOIN(2016) 49 final.

² COM(2019) 640 final; JOIN(2021) 3 final.

³ Rokovania o dohode o širom mori (biodiverzita mimo právomoci jednotlivých štátov), globálny rámec pre biodiverzitu po roku 2020 a zákaz škodlivých dotácií na rybolov vo WTO, uzavreté 16. júna 2022.

⁴ Samit „One ocean“ (9. – 11. februára 2022, Brest), 7. konferencia Náš oceán (13. – 14. apríla 2022, Palau), 2. konferencia OSN o oceánoch (27. júna – 1. júla 2022, Lisabon).

⁵ [wcms_760649.pdf \(ilo.org\)](https://www.wcms_760649.pdf).

rovnakých podmienok v neprospech zainteresovaných strán EÚ. Príkladom sú otvorené registre.

Pre EÚ a jej členské štáty ako najväčšiu kombinovanú výhradnú hospodársku zónu na svete a vzhľadom na uvedený vývoj je mimoriadne dôležité znovu potvrdiť a aktualizovať záväzok zlepšovať správu oceánov.

Hrozby pre oceány⁶

- *Z dôvodu otepľovania vymierajú morské druhy dvojnásobne vyšším tempom ako suchozemské.*
- *34,2 % svetových morských populácií sa loví nadmerne.*
- *Za posledných štyridsať rokov prišla Arktída o ľadovú pokrývku s rozlohou šesťkrát väčšou ako Nemecko.*
- *Oteplenie o 2 °C by spôsobilo stratu viac ako 99 % koralových útesov.*
- *Každý rok sa vyprodukuje 300 miliónov ton plastového odpadu. Avšak len 9 % z neho sa recykluje.*
- *V prípade scenára s veľmi vysokými emisiami skleníkových plynov sa stredná hladina mora do roku 2050 zvýši o 0,3 metra a do roku 2100 o dva metre, čo prinesie riziko núteného vysídľovania obyvateľov – do roku 2050 by malo ísť o 340 miliónov a do roku 2100 o 630 miliónov ľudí.*

CIELE

Na základe programu medzinárodnej správy oceánov z roku 2016 a konzultácií so zainteresovanými stranami v oblasti oceánov⁷ bude EÚ zohrávať ešte aktívnejšiu úlohu v oblasti medzinárodnej správy oceánov a pri vykonávaní Agendy OSN 2030 a cieľa OSN v oblasti udržateľného rozvoja 14, a to prostredníctvom:

- posilnenia rámca medzinárodnej správy oceánov na **globálnej, regionálnej a dvojstrannej** úrovni,
- dosiahnutia **udržateľnosti** oceánov do roku 2030 prijatím koordinovaného a doplnkového prístupu k spoločným výzvam a kumulatívnym vplyvom,
- zaistenia toho, že z oceánov sa stane **bezpečný a chránený** priestor, keďže sa zvyšuje hospodárska súťaž v medzinárodných vodách a pravidlá multilaterálneho poriadku sú čoraz viac ohrozené,
- získavania medzinárodných **poznatkov** o oceánoch na účely prijímania rozhodnutí na základe dôkazov, ktoré povedú k opatreniam na ochranu a udržateľnú správu oceánov.

⁶ Pinsky, M.L., Eikeset, A.M., McCauley, D.J. a kol. *Greater vulnerability to warming of marine versus terrestrial ectotherms* (Morské ektotermy sú voči otepľovaniu zraniteľnejšie ako suchozemské). *Nature* 569, 108 – 111 (2019); FAO. 2020. *The State of World Fisheries and Aquaculture 2020. Sustainability in action* (Situácia svetového rybárstva a akvakultúry v roku 2020. Udržateľnosť v akcii). Rím; IPCC AR6 WG1; *New elevation data triple estimates of global vulnerability to sea-level rise and coastal flooding* (Nové údaje o výške hladiny strojnásobujú odhady globálnej zraniteľnosti voči stúpaniu hladiny morí a pobrežným záplavám). [Nature Communications](#).

⁷ Prostredníctvom [cielenej online konzultácie](#); [výzvy na predloženie dôkazov](#) – pozri Súhrn konzultačných činností týkajúcich sa aktualizovania programu medzinárodnej správy oceánov; fórum EÚ pre medzinárodnú správu oceánov.

KLÚČOVÉ PRIORITY EÚ V OBLASTI MEDZINÁRODNEJ SPRÁVY OCEÁNOV⁸

Zastavenie a zvrátenie straty morskej biodiverzity:

- čo najskôr uzavrieť ambicióznú dohodu OSN o šírom mori (biodiverzita mimo právomoci jednotlivých štátov),
- dosiahnuť do roku 2030 ambiciózný globálny rámec pre biodiverzitu po roku 2020 s 30 % chránených morských oblastí,
- určiť nové chránené morské oblasti s veľkou rozlohou v Južnom oceáne.

Ochrana morského dna:

- zakázať hlbokomorskú ťažbu, pokiaľ sa nedoplnia chýbajúce vedecké poznatky, pokiaľ nebude mať žiadne škodlivé účinky a pokiaľ nebude účinne chránené morské prostredie,
- v prípade potreby regulovať používanie rybárskeho výstroja, ktorý je pre biodiverzitu najškodlivejší.

Zabezpečenie udržateľného rybárstva a akvakultúry:

- presadzovať prístup nulovej tolerancie nezákonného, nenahláseného a neregulovaného (NNN) rybolovu,
- vychádzať z globálnej dohody WTO o škodlivých dotáciách na rybolov uzavretej v júni 2022 a snažiť sa posilniť ju o prvky, ktoré ešte neboli dohodnuté,
- zrevidovať obchodné normy EÚ týkajúce sa produktov rybolovu a akvakultúry.

Zabezpečiť súlad s medzinárodnými pravidlami a normami:

- podporovať plnenie povinností vlajkových štátov štátmi pôsobiacimi ako otvorené registre.

Boj proti zmene klímy na zabezpečenie zdravých oceánov:

- dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050 vrátane dekarbonizácie rybolovu a ďalších námorných činností,
- zachovať funkciu oceánov ako „zachytávačov uhlíka“,
- pred prikočením k zavedeniu nových geoinžinierskych aplikácií na odstraňovanie oxidu uhličitého zabezpečiť primeraný vedecký základ na odôvodnenie takýchto činností a primerané zohľadnenie súvisiaceho rizika a vplyvov.

Boj proti znečisťovaniu morí:

- do roku 2024 uzavrieť ambicióznú právne záväznú globálnu dohodu o plastoch.

Získavanie poznatkov o oceánoch:

- podporiť vytvorenie medzivládneho rozhrania medzi vedou a politikou pre udržateľnosť oceánov s cieľom zriadiť Medzivládny panel pre udržateľnosť oceánov (IPOS).

Investovanie do oceánov:

- investovať 1 miliardu EUR do biodiverzity a klímy oceánov a pobrežných oblastí vrátane šíreho mora (2021 – 2027),
- poskytovať 350 miliónov EUR ročne na výskum oceánov (Horizont Európa 2021 – 2027).

Nástroje EÚ na medzinárodnú správu oceánov

Na **globálnej scéne** sa EÚ považuje za podporovateľa **koordinovaných viacstranných reakcií na globálne problémy** a za zástancu **medzinárodného systému založeného na pravidlách**. Oceány si vyžadujú kolektívny prístup vychádzajúci z ustanovení medzinárodného práva, ktorého ústredný prvok tvorí Dohovor OSN o morskom práve

⁸ Ďalšie opatrenia sa uvádzajú v prílohe k tomuto spoločnému oznámeniu.

(UNCLOS)⁹. Svojím politickým a diplomatickým vplyvom, ktorý je ukotvený v presadzovaní základných práv a hodnôt, ako aj v podpore udržateľného rozvoja v súlade s Agendou 2030 a jej cieľmi udržateľného rozvoja pôsobí EÚ pri medzinárodných **rokovaniach, na fórach** a v rámci **procesov** ako čestný sprostredkovateľ, premostovateľ a **hybná sila**, a tým podporuje rozhodnutia a opatrenia, ktoré sú nevyhnutné na udržateľnú správu oceánov.

V súlade s Európskou zelenou dohodou, so spoločným oznámením o multilateralizme, Strategickým kompasom EÚ a s politikou EÚ za mier, udržateľnosť a prosperitu v Arktíde a so stratégiou EÚ pre spoluprácu v indicko-tichomorskom regióne¹⁰ presadzuje EÚ **partnerstvá** a **aliancie** s tretími krajinami, viacstrannými a regionálnymi organizáciami vrátane medzinárodných normalizačných organizácií, a to na základe využívania svojej finančnej a regulačnej právomoci, ako aj s neštátnymi subjektmi ako MVO, hospodárskymi subjektmi, vedeckou komunitou a celou občianskou spoločnosťou. Uskutočňuje ich prostredníctvom **regionálnych a dvojstranných dialógov**, rozvojovej **spolupráce** v oblasti oceánov,¹¹ **konkrétnych osvetových akcií a politických krokov**, **vytvárania koalícií** založených na spoločných kľúčových prioritách a spoluorganizovaním **globálnych podujatí pre viaceré zainteresované strany** s cieľom ešte viac **mobilizovať** a **udržať dynamiku** globálnych opatrení.

Prostredníctvom stratégie námornej bezpečnosti EÚ (EUMSS) a jej revidovaného akčného plánu¹² vypracovaného na zaistenie bezpečnosti a ochrany na mori rieši EÚ výzvy, ktoré majú vplyv na bezpečnosť oceánov, akými sú cezhraničná a organizovaná trestná činnosť, hrozby pre navigačnú slobodu, hrozby pre biodiverzitu, výzvy súvisiace s klimatickou bezpečnosťou alebo zhoršovanie životného prostredia v dôsledku nezákonného alebo havarijného vypúšťania nečistôt.

EÚ sa domnieva, že keď pôjde príkladom, môže stimulovať pokrok a prispieť k dosiahnutiu spoločnej vízie na vytvorenie udržateľného prístupu k riadeniu oceánov na celom svete, a uznáva, že **skutočné líderstvo sa začína doma**. Najviac sa to prejavuje v rybárskej politike EÚ vychádzajúcej z reformovanej spoločnej rybárskej politiky, ako aj z opatrení proti nezákonnému, nenahlásenému a neregulovanému (NNN) rybolovu; v prístupe EÚ k udržateľnej modrej ekonomike; v smernici o námornom priestorovom plánovaní; v rámcoch pre morské oblasti a makroregionálnych rámcoch; v jej environmentálnej politike, ktorej sa týka najmä rámcová smernica o morskej stratégii EÚ, stratégia biodiverzity do roku 2030, akčný plán nulového znečistenia a návrh právneho predpisu o obnove prírody; v jej politike v oblasti klímy, najmä týkajúcej sa právneho predpisu EÚ v oblasti klímy, balíka Fit for 55 a adaptačnej stratégie; v jej právnych predpisoch o bezpečnosti námornej prepravy a v opatreniach týkajúcich sa údajov, pozorovaní a výskumu, najmä v rámci zložky Copernicus Vesmírneho programu EÚ, programu na financovanie výskumu a inovácie

⁹ Globálna správa oceánov vychádza z Dohovoru OSN o morskom práve (UNCLOS), všeobecného právneho rámca, v ktorom sa musia vykonávať všetky činnosti súvisiace s oceánmi, ako aj z jeho dvoch vykonávacích dohôd, konkrétne i) dohody týkajúcej sa uplatňovania časti XI dohovoru UNCLOS z 10. decembra 1982 a ii) dohody OSN o uplatňovaní ustanovení dohovoru UNCLOS z 10. decembra 1982 o ochrane a využívaní transzonálnych populácií rýb a populácií rýb migrujúcich na veľké vzdialenosti.

¹⁰ JOIN(2021) 3 final; [strategic_compass_en3_web.pdf \(europa.eu\)](#); JOIN(2021) 27 final; JOIN(2021) 24 final.

¹¹ Prostredníctvom NDICI. EÚ a jej členské štáty patria k najvýznamnejším darcom rozvojovej pomoci v oblasti oceánov a k dobrovoľným prispievateľom do medzinárodných organizácií a k medzinárodným procesom: od roku 2014 do roku 2020 bola v rámci rozvojovej politiky EÚ vyčlenená 1 miliarda EUR na podporu správy oceánov v tretích krajinách.

¹² 11205/14.

Horizont Európa na roky 2021 – 2027 a európskej misie Obnoviť naše oceány a vody do roku 2030¹³.

1. POSILNENIE RÁMCA PRE MEDZINÁRODNÚ SPRÁVU OCEÁNOV

Ochrana a zachovanie morskej biodiverzity predstavujú kľúčové priority vonkajšej činnosti EÚ v snahe o budúci medzinárodný právne záväzný nástroj v rámci dohovoru UNCLOS o morskej **biodiverzite mimo právomoci jednotlivých štátov** a o budúci globálny rámec pre biodiverzitu po roku 2020 vrátane navrhovaného **30 % cieľa ochrany do roku 2030** podľa Dohovoru o biologickej diverzite. Ambíciou EÚ je dosiahnuť ešte v roku 2022 **medzinárodne záväznú dohodu** o biodiverzite mimo právomoci jednotlivých štátov a zabezpečiť jej účinnú ratifikáciu a vykonávanie. Okrem svojej aktívnej účasti na rokovaní stála EÚ prostredníctvom svojej diplomacie zameranej na oceány v čele založenia koalície s vysokými ambíciami v oblasti biodiverzity mimo právomoci jednotlivých štátov¹⁴ na posilnenie ambiciózne, spravodlivej a účinnej dohody. Ďalej prostredníctvom svojho diplomatického vplyvu a dosahu pokračuje v sprostredkovaní dohody o **určovaní nových chránených morských oblastí v Južnom oceáne**, ktorou by sa významne prispelo k 30 % cieľu ochrany do roku 2030.

V otázke **hlbokomorskej ťažby na morskom dne** panuje medzi vedcami a štátmi široký konsenzus¹⁵ v tom, že poznatky o hlbokomorskom prostredí a vplyvoch ťažby nie sú dostatočne komplexné na to, aby nimi bolo možné podložiť prijatie rozhodnutia o bezpečnom pokračovaní v ťažbe¹⁶. EÚ bude obhajovať zákaz hlbokomorskej ťažby, až kým sa tieto chýbajúce vedecké poznatky nedoplnia a kým nebude možné preukázať, že ťažba nemá žiadne škodlivé účinky a kým sa podľa požiadaviek dohovoru UNCLOS do právnych predpisov o ťažbe nezavedú potrebné ustanovenia o účinnej ochrane morského prostredia. EÚ sa bude naďalej zúčastňovať na rokovaní o právnych predpisoch o ťažbe v Medzinárodnom orgáne pre morské dno (ISA) v záujme dosiahnutia spoľahlivého rámca ochrany morského prostredia vrátane noriem a usmernení týkajúcich sa prahových hodnôt a normatívnych štandardov. Súčasne EÚ podporuje výskum na získanie ďalších poznatkov o hlbokomorských ekosystémoch a o technológiách na monitorovanie a dohľad.

EÚ požaduje a je pripravená podporiť najprísnejšie medzinárodné normy v súvislosti s **transparentnosťou, dobrou správou a so začlenením zainteresovaných strán** v medzinárodných organizáciách ako ISA a WTO.

Pri **rybolovných činnostiach** by sa mali dodržiavať zásady dlhodobej ochrany a udržateľného využívania živých morských zdrojov a morských ekosystémov.

¹³ Nariadenie č. 1380/2013; nariadenie č. 1005/2008; COM(2021) 240; smernica 2014/89/EÚ; 2008/56/ES; COM(2020) 380; COM(2021) 400; nariadenie (EÚ) 2021/1119; COM(2021) 550; COM(2021) 82; nariadenie (ES) č. 725/2004; smernica 2005/65/ES.

¹⁴ [Protecting the ocean, time for action \(Ochrana oceánov, čas konať\) \(europa.eu\)](#).

¹⁵ <https://www.iucncongress2020.org/motion/069>.

¹⁶ [Svetové ekonomické fórum, Decision-Making on Deep-Sea Mineral Stewardship: A Supply Chain Perspective \(Rozhodovanie o správe hlbokomorských minerálov: hľadisko dodávateľského reťazca\), BIELA KNIHA, APRÍL 2022; D. Amon a kol., 2022. Assessment of scientific gaps related to the effective environmental management of deep-seabed mining \(Posúdenie chýbajúcich vedeckých poznatkov o účinnom environmentálnom manažerstve hlbokomorskej ťažby\), 138 Marine Policy; Miller a kol., 2018. An Overview of Seabed Mining Including the Current State of Development, Environmental Impacts, and Knowledge Gaps \(Prehľad ťažby na morskom dne vrátane súčasného stavu vývoja, environmentálnych vplyvov a chýbajúcich poznatkov\)](#).

Prijatím prístupu „nulovej tolerancie“ **nezákonného, nenahláseného a neregulovaného (NNN) rybolovu** sa EÚ snaží zabezpečiť rovnaké podmienky čestným prevádzkovateľom a podporiť dodržiavanie pravidiel ochrany a správy zameraných na udržateľné využívanie rybolovných zdrojov. Prostredníctvom dialógov o NNN rybolove vedených s krajinami mimo EÚ a vychádzajúcich z nariadenia o NNN rybolove EÚ ďalej zabezpečuje, aby krajiny dodržiavali svoje medzinárodné záväzky.

Dohody o partnerstve v odvetví udržateľného rybárstva predstavujú pevný rámec dvojstrannej spolupráce s vybranými partnerskými krajinami mimo EÚ a prispievajú k posilneniu morských, námorných a rybárskych politík, ako aj environmentálnych, sociálnych a obchodných aspektov.

EÚ zohrala vedúcu úlohu na 12. ministerskej konferencii WTO pri zabezpečovaní dohody o zákaze škodlivých dotácií na rybolov v súlade s cieľom OSN v oblasti udržateľného rozvoja 14.6 (SDG 14.6). EÚ predovšetkým úspešne presadila uznanie prepojenia medzi udržateľným riadením rybolovných zdrojov a právom dotovať rybolov v prípade nadmerne lovených populácií, presadila aj absolútny zákaz dotácií prispievajúcich k NNN rybolovu, osobitné ustanovenia pre šire moria, ktoré neriadi žiadna regionálna organizácia pre riadenie rybárstva (RFMO), a prísne požiadavky na transparentnosť. EÚ bude naďalej zohrávať vedúcu úlohu v pokračujúcich rokovaniach o ďalších pravidlách WTO týkajúcich sa dotácií, ktoré prispievajú k nadmernej kapacite a nadmernému rybolovu, v súlade s cieľom OSN v oblasti udržateľného rozvoja 14.6.

EÚ je najvýznamnejším aktérom **regionálnych organizácií pre riadenie rybárstva (RFMO)** a rybárskych orgánov na svete. EÚ v nich podporuje udržateľnosť populácií rýb, transparentné rozhodovanie na základe spoľahlivých vedeckých odporúčaní, ako aj vedecký výskum, a prispieva k dodržiavaniu predpisov.

Mimoriadne dôležité sú aj **ochrana a udržateľné využívanie živých arktických morských zdrojov** vrátane populácií rýb. EÚ má ako zmluvná strana Dohody o predchádzaní neregulovanému rybolovu na širom mori v strednej časti Severného ľadového oceánu záväzok tento dohovor plne vykonávať¹⁷.

V rámci stratégie biodiverzity do roku 2030 EÚ vypracúva „akčný plán“ na zachovanie rybolovných zdrojov a ochranu morských ekosystémov a opatrenia na obmedzenie vplyvu rybolovu, a to aj vplyvu na morské dno, a prispieva k plneniu environmentálnych cieľov.

Ochrana morského prostredia sa koordinuje regionálne prostredníctvom účasti EÚ na regionálnych morských dohovorochoch, najmä prostredníctvom pevných väzieb na vlastné vykonávanie rámcovej smernice o morskej stratégii Európskou úniou, čím sa zabezpečujú rovnaké ambície členských štátov EÚ a tretích krajín v oblasti ochrany morí a oceánov.

EÚ má nadviazané úzke vzťahy s viacerými partnermi, ako napríklad dlhodobé partnerstvo s africkými, karibskými a tichomorskými štátmi, ktoré sa snaží posilniť prostredníctvom partnerskej dohody s Organizáciou afrických, karibských a tichomorských štátov (OAKTŠ), ktorá nahradí Dohodu z Cotonou. Spolu s dohodami EÚ o partnerstve a spolupráci a s obchodnými dohodami s mnohými z jej tretích partnerov bude predstavovať základ silnejšej politickej a strategickej angažovanosti vychádzajúcej zo spoločných hodnôt a cieľov.

Spolupráca v oblasti oceánov pod vedením EÚ

¹⁷ Rozhodnutie Rady (EÚ) 2019/407.

Nezákonný, nenahlásený a neregulovaný (NNN) rybolov

- Komisia pravidelne spolupracuje s 93 tretími krajinami v rámci administratívnej spolupráce na vykonávaní systému osvedčovania úlovkov, ktorý sa stanovuje v nariadení o NNN rybolove.
- Od roku 2010 bolo 27 tretím krajinám oznámené, že môžu byť označené za krajiny nespolupracujúce v boji proti NNN rybolovu.
- 17 krajín úspešne vykonalo potrebné opatrenia, preto bolo toto oznámenie v ich prípade stiahnuté.
- EÚ je zmluvnou stranou dohody FAO o opatreniach prístavných štátov, prvej záväznej medzinárodnej dohody zameranej na NNN rybolov.

Dohody o partnerstve v odvetví udržateľného rybárstva

- EÚ má v súčasnosti s tretími krajinami uzavretých 13 platných protokolov k dohodám o partnerstve v odvetví udržateľného rybárstva:
 - k deviatim dohodám o love tuniakov: s Kapverdmi, Pobrežím Slonoviny, so Svätým Tomášom a Princovým ostrovom, s Gabonom, Cookovými ostrovmi, so Seychelmi, s Mauríciom, so Senegalom a s Gambiou (v prípade posledných dvoch s dodatkom týkajúcim sa tresky žltkavej),
 - k štyrom zmiešaným dohodám: s Grónskom, Marokom, Mauritániou a Guineou-Bissau.

Regionálne organizácie pre riadenie rybárstva

- Regionálne organizácie pre riadenie rybárstva (RFMO) sú medzinárodné organizácie, ktoré regulujú regionálne rybolovné činnosti na širom mori.
- EÚ je hlavnou zmluvnou stranou RFMO z celého sveta a zúčastňuje sa na piatich RFMO pre tuniaky a 13 RFMO, ktoré sa nezaoberajú tuniakmi.
- EÚ a jej členské štáty predložili komisii CCAMLR dva návrhy na chránené morské oblasti, jednu vo východnej Antarktíde (od roku 2012) a druhú vo Weddellovom mori (od roku 2016). Po schválení budú tieto chránené morské oblasti chrániť oblasť s rozlohou 3,207 milióna štvorcových kilometrov. Budú zásadne prispievať k boju proti zmene klímy a ochrane morskej biodiverzity Antarktídy.

Regionálne morské dohovory

- Regionálne morské dohovory a akčné plány predstavujú medzivládne rámce na riešenie degradácie oceánov a morí na regionálnej úrovni.
- EÚ je zmluvnou stranou troch regionálnych morských dohovorov, ktoré sa týkajú morských vôd EÚ:
 - Helsinského dohovoru – HELCOM (Baltské more),
 - dohovoru OSPAR – OSPAR (severovýchodný Atlantik),
 - Barcelonského dohovoru – UNEP-MAP (Stredozemné more).

Ostatné nástroje:

- Okrem dvoch oceánskych partnerstiev s Kanadou a Čínou týkajúcich sa záležitostí oceánov vedie EÚ viacero dialógov a partnerstiev na vysokej úrovni s významnými partnermi.
- EÚ zabezpečuje spoluprácu prostredníctvom svojich finančných nástrojov vrátane:
 - Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce (NDICI) – Globálna Európa,
 - Európskeho námorného, rybolovného a akvakultúrneho fondu (ENRAF).

2. CESTA K UDRŽATEĽNOSTI OCEÁNOV DO ROKU 2030

2.1. Oceány a zmena klímy

Oceány a zmena klímy sú úzko previazané: oceány a ich ekosystémy sú nevyhnutným predpokladom regulácie klímy a zároveň má na ne zmena klímy obrovský vplyv. Opatrenia v oblasti oceánov a klímy preto spolu musia súvisieť. Pozitívnym krokom v tomto smere je rozhodnutie UNFCCC prijaté na konferencii COP26 viesť každoročný dialóg o oceánoch a zmene klímy s cieľom posilniť opatrenia na zmiernenie zmeny klímy oceánov a adaptáciu na ňu¹⁸.

Medzivládny panel OSN o zmene klímy (IPCC)¹⁹ varoval pred vplyvom zmeny klímy na oceány²⁰. Zdôraznil potrebu výrazne znížiť emisie skleníkových plynov a prijať udržateľné a spoľahlivé adaptačné opatrenia. Je mimoriadne dôležité kombinovať opatrenia vo všetkých oblastiach, oceánskych aj pevninských, a zároveň prijať koordinovaný prístup k riešeniu navzájom súvisiacich problémov vyplývajúcich zo zmeny klímy, straty biodiverzity a znečistenia.

EÚ zakotvila **klimatickú neutralitu do roku 2050** do svojho práva v súlade s Parížskou dohodou a zaviazala sa znížiť emisie skleníkových plynov z námorných činností a dosahovať neustály pokrok v oblasti adaptácie na zmenu klímy. Európska komisia navrhla najrôznejšie opatrenia, aby k plneniu tohto cieľa prispievala aj námorná doprava EÚ. Patrí k nim nová norma týkajúca sa intenzity skleníkových plynov v prípade energie používanej na palubách lodí (FuelEU Maritime), rozšírenie systému EÚ na obchodovanie s emisiami (ETS) na námornú dopravu a revízia existujúcich smerníc o zdaňovaní energie, infraštruktúrach pre alternatívne palivá a o energii z obnoviteľných zdrojov.

Na celosvetovej úrovni je zavedený regulačný rámec pre energetickú efektívnosť nových lodí a v novembri 2022 nadobudnú účinnosť opatrenia súvisiace s energetickou efektívnosťou existujúcich lodí. Takisto sa pracuje na príprave bezpečnostných usmernení pre lode používajúce alternatívne palivá a ďalšieho súboru konkrétnych („strednodobých“) opatrení. EÚ navrhla organizácii IMO zásady týkajúce sa globálneho opatrenia na tvorbu cien uhlíka a obhajuje jeho skombinovanie s celosvetovou normou pre palivá s emisiami skleníkových plynov. Organizácia IMO začala aj revíziu svojej prvotnej stratégie o znížení emisií skleníkových plynov z lodí s cieľom posilniť jej úroveň ambícií.

V podobnom duchu bude EÚ naďalej konať v oblasti **dekarbonizácie odvetvia rybolovu** s cieľom znížiť aj závislosť od fosílnych palív (najmä nafty)²¹, a to aj preskúmaním zmiernujúcich opatrení a rybolovných stratégií a rybárskeho výstroja, ktorými sa znižujú emisie²² a zlepšuje efektívnosť využívania energie. Podobne analyzuje aj vedecký

¹⁸ V [Glasgowskom klimatickom pakte](#) sa vymedzuje oceán podľa UNFCCC (Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy) a vyzýva všetky pracovné skupiny a zriadené orgány, aby zväzili začlenenie a posilnenie opatrení v oblasti oceánov.

¹⁹ Osobitná správa o oceánoch a kryosfére v meniacej sa klíme doplnená o 6. hodnotiacu správu IPCC, ktorá bude vydaná v roku 2022.

²⁰ Absorpcia oxidu uhličitého (25 % antropogénnych emisií CO₂) a nadmerného tepla (90 % svetového nadmerného tepla v dôsledku skleníkového efektu) spôsobuje acidifikáciu a otepľovanie oceánov, čo vedie k stúpaniu hladiny morí, extrémnym poveternostným podmienkam, blednutiu koralov, stratifikácii, deoxygenácii, mŕtvym pásmam a zmenám v biologickej produktivite a v rozšírení druhov a biotopov.

²¹ V dôsledku ruskej vojenskej agresie voči Ukrajine a zavedenia krízových opatrení na podporu rybárskej flotily EÚ je to ešte naliehavšie, pozri [Rybárstvo: druhý balík krízových opatrení \(europa.eu\)](#).

²² EÚ napríklad prešetrí určité rybolovné techniky, o ktorých sa vie, že narúšajú sedimentárne uhlíkové rezervoáre.

a technologický pokrok, najmä v prípade rámcových programov EÚ pre výskum, s cieľom vypracovať do začiatku roka 2023 v úzkej spolupráci so všetkými zainteresovanými stranami akčný plán obsahujúci odporúčania a najlepšie postupy na úpravu rybárskeho plavidla tak, aby bolo energetickejšie a znížilo svoje emisie skleníkových plynov. Táto analýza sa bude týkať aj akvakultúry.

EÚ sa domnieva, že **veterná energia na mori a energia z oceánov** je súčasťou riešenia na dosiahnutie cieľa klimatickej neutrality do roku 2050 v súlade so stratégiou EÚ týkajúcou sa energie z morských obnoviteľných zdrojov²³. Má jedinečné skúsenosti s výrobou energie z morských obnoviteľných zdrojov a zaviazala sa podporovať jej vývoj na celom svete, čo sa dosiaľ aj deje²⁴.

Riešenia blízke prírode²⁵ môžu takisto zabezpečovať zmiernenie zmeny klímy a adaptáciu na ňu, a to zvýšením absorpcie a ukladania uhlíka, znížením pobrežných rizík a zabezpečením viacerých ďalších výhod, ako napríklad lepšej kvality vody a zvýšenej odolnosti ekosystémov a spoločenských.

Vzťah medzi zmenou klímy, predchádzaním degradácii ekosystémov a stratou biodiverzity

- *Vo všetkých emisných scenároch na 21. storočie sa predpokladá zníženie globálnej biomasy morských živočíšnych spoločenských a potenciálu rybolovných úlovkov a zmena zloženia druhov.*
- *Bude to predstavovať výzvu pre medzinárodnú a vnútroštátnu správu oceánov a rybolovu. Zmena rozšírenia populácií rýb medzi jednotlivými správnymi jurisdikciami by mohla destabilizovať existujúce medzinárodné rybárske dohody a zvýšiť riziko medzinárodného konfliktu.*
- *Môže sa zvýšiť dopyt po cezhraničnom riadení rybárstva s osobitným zameraním na adaptáciu a odolnosť rybolovných zdrojov.*
- *S cieľom posilniť prístupy predbežnej opatrnosti bude EÚ naďalej obnovovať nadmerne využívané alebo vyčerpané rybolovné zdroje a uplatňovať stratégie riadenia rybárstva.²⁶*

Pochopenie zlomových bodov ekosystému

- *Je potrebné zlepšenie kvantifikácie ukladania a tokov uhlíka v rámci morských ekosystémov a pochopenie zlomových bodov ekosystému súvisiacich s klímou.*
- *Náklady a prínosy reakcií na stúpanie hladiny morí sa musia takisto lepšie kvantifikovať. Stúpanie hladiny morí môže ovplyvniť aj základné línie, podľa ktorých sa stanovujú jednotlivé námorné nároky v súlade s dohovorom UNCLOS.*

Zvyšuje sa záujem o činnosti odstraňovania oxidu uhličitého z oceánov. V protokole k Londýnskemu dohovoru sa umožňuje a reguluje zachytávanie a sekvencia uhlíka v podmorských geologických útvaroch a zakazuje sa fertilizácia oceánov s výnimkou výskumných účelov²⁷.

EÚ je zmluvnou stranou Dohovoru o biologickej diverzite, v ktorom sa vyzýva na zabezpečenie toho, aby sa neuskutočňovali žiadne klimatické geoinžinierske činnosti, ktoré

²³ COM(2020) 741.

²⁴ Napr. v prípade USA, Indie, Japonska, Vietnamu a Južnej Afriky.

²⁵ UNEP/EA.5/Res.5.

²⁶ IPCC 2019: Osobitná správa IPCC o oceánoch a kryosfére v meniacej sa klíme.

²⁷ [Dohovor o predchádzaní znečisťovaniu morí odpadmi a inými látkami \(imo.org\)](https://www.imo.org).

môžu ovplyvňovať biodiverzitu, kým neexistuje primeraný vedecký základ, ktorým možno odôvodniť takéto činnosti, a nie sú primerane zohľadnené súvisiace riziká pre životné prostredie a biodiverzitu, ako aj súvisiace sociálne, hospodárske a kultúrne vplyvy²⁸.

2.2. Boj proti znečisťovaniu morí

EÚ sa zaviazala zastaviť znečisťovanie morí všetkého druhu, najmä zo zdrojov na pevnine. Znečistenie morí plastmi sa od roku 1980 zvýšilo desaťnásobne a vyžaduje si globálnu reakciu. Od prijatia stratégie pre plasty (2018) je EÚ hybnou silou v boji proti znečisteniu morí na medzinárodnej úrovni prostredníctvom svojho diplomatického úsilia, ako aj na úrovni Únie. Aktívne sa zapája do celosvetových rokovaní o uzavretí ambiciózneho právneho záväznej globálnej dohody o plastoch do roku 2024, ako bolo dohodnuté na piatom zasadnutí Environmentálneho zhromaždenia OSN. Takisto je odhodlaná rásne znížiť znečisťovanie živinami a chemickými pesticídmi zo zdrojov na pevnine, ktoré pochádzajú aj z poľnohospodárstva, a prijať rozhodné kroky uvedené v akčnom pláne EÚ týkajúcom sa nulového znečistenia. Prelomové rozhodnutie Barcelonského dohovoru predložiť organizácii IMO návrh na určenie Stredozemného mora ako oblasti na reguláciu emisií síry prinesie radikálne zníženie znečistenia z lodí.

Riziko znečisťovania z munície odhodenej do mora sa musí riešiť v spolupráci s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami. Očakáva sa, že v priebehu nasledujúcich piatich až desiatich rokov sa zvýši únik toxických látok z munície zvrhutej počas prvej a druhej svetovej vojny, čo predstavuje ohrozenie morského prostredia a bezpečnosti rybárov a ostatných námorníkov.

2.3. Podpora plnenia povinností vlajkových štátov štátmi pôsobiacimi ako otvorené registre

EÚ zintenzívňuje svoje úsilie v oblasti riešenia problémov s vlajkovými štátmi pôsobiacimi ako „otvorené registre“, ktoré si niektorí prevádzkovatelia plavidiel vyberajú s cieľom využiť, že určité štáty si nedostatočne plnia svoje medzinárodné záväzky alebo nevykonávajú dostatočnú kontrolu nad plavidlami (rybárskymi a námornej dopravy) zaregistrovanými pod ich vlajkami.

Problém s „otvorenými registrami“ a povinnosti vlajkových štátov

- *V prípade rybolovu je nedostatočná kontrola rybárskych plavidiel určitými vlajkovými štátmi jedným z hlavných faktorov, ktorý prispieva k NNN rybolovu. EÚ teda musí zabezpečiť, aby všetky vlajkové štáty dodržiavali svoje medzinárodné záväzky v oblasti boja proti NNN rybolovu.*
- *Nedostatočný medzinárodný vládny dohľad zo strany týchto vlajkových štátov je spolu so skutočnosťou, že tieto štáty majú zvyčajne malé kapacity v oblasti regulácie, presvedčivým dôvodom, pre ktorý sa spoločnosti registrujú mimo svojej domovskej krajiny.*
- *Niektoré otvorené registre známe svojím nedostatočným vykonávaním morského práva bežne využívajú určití majitelia lodí na neplnenie záväzkov v oblasti udržateľnej a bezpečnej recyklácie lodí na konci životnosti. Zmena vlajky pred demontážou je bežnou praxou, ktorá závažne naruša účinnosť príslušných právnych predpisov EÚ týkajúcich sa recyklácie lodí na konci životnosti²⁹.*

²⁸ Rozhodnutie DBD X/33 [UNEP/CBD/COP/DEC/X/33](#).

²⁹ Nariadenie (EÚ) č. 1257/2013.

V tejto súvislosti je mimoriadne dôležité, aby EÚ naďalej podporovala transparentnosť skutočného vlastníctva podnikových štruktúr, ktoré vlastní plavidlá zaregistrované v rámci EÚ aj mimo nej, aby bolo možné identifikovať subjekty zodpovedné za možné nezákonné činnosti alebo nedostatočné vykonávanie medzinárodných a iných záväzkov v oblasti námornej dopravy, rybárstva, životného prostredia, zdaňovania, pracovných podmienok a pracovných práv a prijímať potrebné opatrenia.

Takisto je v súvislosti s bojom proti znečisťovaniu morí dôležité, aby bolo možné rýchlo a efektívne identifikovať majiteľov lodí, ktorí more znečisťujú úmyselne. Aj napriek pravidlám EÚ v oblasti predchádzania znečisťovaniu z lodí, vykladania odpadu z lodí a zvýšenému úsiliu v oblasti dohľadu a presadzovania predpisov³⁰ dochádza stále v európskych vodách k nezákonnému vypúšťaniu ropných a iných znečisťujúcich látok, pričom odhaľovanie týchto skutkov, a tým aj počet stíhaní, je naďalej na nízkej úrovni. Zistili sa ťažkosti s presadzovaním predpisov v nadnárodnom kontexte námornej dopravy, keď sa v jednotlivých členských štátoch EÚ líšia druhy a výšky sankcií.

2.4. Zabezpečiť prechod na globálnu udržateľnú modrú ekonomiku

Modrá ekonomika³¹ bude v nasledujúcich rokoch rásť³². V súlade so svojou koncepciou modrej ekonomiky sa bude EÚ usilovať o podporu hospodárskeho rastu, zlepšovanie životných podmienok a zároveň o zabezpečenie udržateľného využívania morských zdrojov a kvalitného života pobrežných spoločností.

Okrem toho morské plody významne prispievajú k potravinovej a výživovej bezpečnosti. EÚ ako najväčší svetový dovozný trh s morskými plodmi sa usiluje zabezpečiť, aby na trh vstupovali iba produkty pochádzajúce z udržateľných zdrojov a udržateľnej produkcie. Účinné riadenie rybárstva a udržateľná akvakultúra sú totiž nevyhnutným predpokladom pozitívnej transformácie potravinového systému.

Preto sa EÚ prostredníctvom nariadenia o NNN rybolove snaží zabezpečiť, aby na trhu EÚ neskončili žiadne nezákonne ulovené produkty rybolovu. EÚ bude naďalej posilňovať svoju politiku vývojom vhodných IT nástrojov v tomto rámci, a to vrátane digitalizovaného systému osvedčovania úlovkov.

V súlade so stratégiou Z farmy na stôl³³ Komisia vypracuje legislatívny návrh rámca udržateľných potravinových systémov na zlepšenie udržateľnosti vo všetkých potravinových politikách a na posilnenie odolnosti potravinových systémov vrátane produktov rybolovu a akvakultúry. Komisia zvaží vhodné požiadavky na udržateľnosť pri dovoze potravín v súlade s medzinárodnými záväzkami EÚ, najmä vo WTO. Rámec bude takisto obsahovať pravidlá týkajúce sa poskytovania informácií o udržateľnosti potravín (označovanie udržateľnosti).

Udržateľná modrá ekonomika musí byť podporená udržateľným financovaním. EÚ navyšuje investície do zdravia oceánov a do transformácie na udržateľnú modrú ekonomiku. Cez

³⁰ Smernica 2005/35/ES; smernica (EÚ) 2019/883; <https://portal.emsa.europa.eu/web/csn>.

³¹ „Modrá ekonomika“ znamená udržateľné využívanie mora a jeho zdrojov a súdržnú víziu, na základe ktorej sa udržuje kumulatívny vplyv na morské ekosystémy pod kontrolou a zabezpečujú riadne konzultácie so všetkými zainteresovanými stranami.

³² Zavedené odvetvia modrej ekonomiky prinesú 4,5 milióna priamych pracovných miest a obrat približne 650 mld. EUR; [The EU blue economy report 2020 \(Správa o modrej ekonomike EÚ za rok 2020\) – Úrad pre publikácie EÚ \(europa.eu\)](#).

³³ COM(2020) 381 final.

investičnú platformu EÚ BlueInvest prúdia financie do udržateľnej modrej ekonomiky v rámci EÚ aj mimo nej.

V nariadení EÚ o taxonómii pre udržateľné činnosti³⁴ sa vymedzuje udržateľné financovanie a investovanie na základe zoznamu environmentálne udržateľných hospodárskych činností. Takisto sa v ňom zakotvujú kritériá „nespôsobovať významnú škodu“ pre hospodárske činnosti. Taxonómia prispeje k presunu investícií na udržateľné použitia a ochranu morských zdrojov a pre spoločnosti bude fungovať ako vodidlo, ktoré zabezpečí súlad ich činností s týmto cieľom.

2.5. Integrované riadenie oceánov prostredníctvom chránených morských oblastí a námorného priestorového plánovania

Stabilne sa zvyšujúci dopyt po využívaní oceánov si vyžaduje integrované plánovanie námorného priestoru, pri ktorom sa zohľadnia záujmy všetkých námorných odvetví a ich vplyv na morské prostredie, ako aj ich príspevok k zmene klímy a strate biodiverzity. Námorné priestorové plánovanie vychádzajúce z ekosystémového prístupu môže podporiť dosahovanie cieľov ochrany a obnovy a prispieť k udržateľnej modrej ekonomike. EÚ nadobudla v tejto oblasti značné skúsenosti a v spolupráci s IOC-UNESCO ich presadzuje na medzinárodnej úrovni prostredníctvom globálnej iniciatívy námorného priestorového plánovania³⁵. Využívanie námorného priestorového plánovania podporuje cezhraničnú spoluprácu a prispieva k minimalizovaniu územných konfliktov a riadeniu kumulatívnych vplyvov na celom svete.

EÚ podporuje reprezentatívnu a ekologicky súdržnú sieť dobre riadených chránených morských oblastí a ďalších účinných opatrení zameraných na ochranu oblastí (OECM) s cieľom do roku 2030 dosiahnuť 30 % pokrytie morského priestoru týmito oblasťami. Ide o osvedčené nástroje na obnovu biodiverzity a zachovanie populácií, na dosiahnutie prirodzenej sekvestrácie uhlíka a na podporu udržateľných postupov.

3. ZAISŤOVANIE BEZPEČNOSTI A OCHRANY NA MORI

3.1. Bezpečnosť na mori

EÚ ako aktér, ktorý zaisťuje námornú bezpečnosť

- *Námorná bezpečnosť je nevyhnutným predpokladom udržateľnej modrej ekonomiky, ako aj celkového mieru a stability. Chráni legitímne činnosti pred skutočnými alebo potenciálnymi hrozbami spojenými s nepriateľskými, nezákonnými a nebezpečnými operáciami na mori. Umožňuje plynulý tok obchodu na námorných komunikačných linkách. Tvorí integrálnu súčasť komplexného prístupu k správe oceánov.*
- *Konkurencia v medzinárodných vodách a výzvy súvisiace s multilaterálnym poriadkom stále narastajú.*
- *EÚ ako uznávaný aktér, ktorý zaisťuje námornú bezpečnosť na medzinárodnej úrovni, je zásadne proti akejkoľvek jednostrannej činnosti, ktorá ohrozuje mier, bezpečnosť a stabilitu na mori a je v rozpore s medzinárodným právom.*
- *V súlade s dohovorom UNCLOS sa EÚ zaviazala dodržiavať zásady právneho štátu*

³⁴ Nariadenie (EÚ) 2020/852.

³⁵ <https://www.mspglobal2030.org/unesco-and-european-commission-launch-new-flagship-guide-on-msp/>.

a zaisťovať mier a bezpečnosť na mori prostredníctvom multilateralizmu, regionálnych architektur námornej bezpečnosti založených na pravidlách a spolupráce so svojimi partnermi.

V súlade so stratégiou námornej bezpečnosti EÚ naďalej posilňuje svoju úlohu aktéra, ktorý zaisťuje námornú bezpečnosť v rámci svojich hraníc aj mimo nich. Pri tom využíva medziodvetvový prístup týkajúci sa meniaceho sa charakteru výziev a hrozieb v oblasti námornej bezpečnosti vrátane kybernetických a hybridných útokov, čoraz silnejšieho vplyvu zmeny klímy, zhoršovania životného prostredia a rizík, ktoré predstavujú pre stabilitu a bezpečnosť. Mimoriadnu pozornosť bude venovať potrebám svojich najvzdialenejších regiónov, ktoré sú týmto hrozbám obzvlášť vystavené.

V rámci Strategického kompasu sa potvrdzuje aj odhodlanie EÚ investovať do námornej bezpečnosti a svojej globálnej prítomnosti s cieľom zaisťovať neobmedzený prístup k námorným koridorom a dodržiavať medzinárodné morské právo. Stanovuje sa v ňom zámer EÚ naplno využívať politiku námorných partnerstiev, napríklad prostredníctvom zastavení v prístave, spoločných cvičení a budovania kapacít.

EÚ bude naďalej spolupracovať s regionálnymi partnermi v oblasti námornej bezpečnosti na riešení zvýšenej prítomnosti globálnych a regionálnych aktérov, z ktorých niektorí neváhajú využívať neregulárne ozbrojené sily v oblastiach nestability, čím oslabujú medzinárodné úsilie o mier a stabilitu, destabilizujú krajiny a ich hospodárstva a podieľajú sa na porušovaní ľudských práv.

EÚ bude naďalej v spolupráci so svojimi partnermi, ako napríklad s organizáciou NATO, dôkladne monitorovať vývoj a rýchlo reagovať na všetky hrozby pre námornú bezpečnosť. Na základe svojich skúseností s bojom proti nadnárodnej trestnej činnosti na mori, akou je pirátstvo v západnom Indickom oceáne a prevádzach a obchodovanie s ľuďmi v Stredozemnom mori, sa bude EÚ naďalej usilovať o zachovanie otvoreného a bezpečného prístupu k širému moru. Na tento účel sa EÚ rozhodla predĺžiť uskutočňovanie koordinovanej námornej prítomnosti v Guinejskom zálive o ďalšie dva roky a začať uskutočňovať novú koordinovanú námornú prítomnosť v severozápadnom Indickom oceáne. EÚ takisto zväží použitie koncepcie koordinovanej námornej prítomnosti v ďalších potenciálnych námorných oblastiach záujmu. Okrem toho bude naďalej prispievať k budovaniu kapacít tretích krajín na monitorovanie ich námornej oblasti a zaisťovať námornú bezpečnosť a kapacity na presadzovanie práva.

3.2. Bezpečnosť na mori a podpora dôstojných pracovných podmienok na celom svete

Pre odvetvie rybolovu a námorné odvetvie sú typické náročné, nebezpečné a vysokorizikové pracovné podmienky, ktoré pandémia COVID-19 ešte zhoršila. Počet úmrtí a zranení je naďalej neprípustne vysoký. Osobitne zraniteľní voči neistým podmienkam, nekalým praktikám a nerovnakému zaobchádzaniu sú migrujúci pracovníci.

EÚ prostredníctvom svojho programu medzinárodnej správy oceánov a spoločnej rybárskej politiky podporuje dôstojnú prácu v rybárstve v súlade s cieľmi Medzinárodnej organizácie práce (MOP), Medzinárodnej námornej organizácie (IMO) a Organizácie OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) a v spolupráci s partnerskými krajinami. EÚ bude naďalej podporovať ratifikáciu a účinné vykonávanie Dohovoru MOP č. 188 o práci v odvetví

rybolovu a ďalších príslušných medzinárodných noriem³⁶, a to najmä tých, ktoré sú stanovené v dohovoroch MOP³⁷. Na tento účel využije dohody o partnerstve v odvetví udržateľného rybárstva, a to najmä prostredníctvom vykonávania uceleného súboru ustanovení o správe sociálnych záležitostí, prípadne aj RFMO. V dvojstranných dialógoch a na regionálnych a medzinárodných fórach sa bude EÚ zaoberať nútenou prácou a ďalšími formami práce, ktorými sa porušujú ľudské práva v oblasti rybolovu, a to aj v prípade, že sa zistia v rámci boja proti NNN rybolovu. V oznámení o dôstojnej práci na celom svete³⁸ sa posilňuje stratégia EÚ na podporu dôstojnej práce na globálnej úrovni a identifikujú kľúčové nástroje prostredníctvom politik EÚ.

EÚ a jej členské štáty sú takisto lídrami pri zlepšovaní právnych predpisov o námornej bezpečnosti a podpore vysokokvalitných noriem na globálnej úrovni v IMO, ako aj na úrovni EÚ. Cieľom je eliminovať námornú dopravu, ktorá nespĺňa normy, zvýšiť ochranu cestujúcich a posádok, znížiť riziko znečisťovania životného prostredia, či už prevádzkového alebo havarijného (napr. únik ropy, straty kontajnerov), a zabezpečiť, aby prevádzkovatelia dodržiavajúci osvedčené postupy neboli komerčne znevýhodnení v porovnaní s prevádzkovateľmi, ktorí sú ochotní pravidlá bezpečnosti plavidiel obchádzať. Komisia a členské štáty sa môžu spoľahnúť na technickú a vedeckú pomoc Európskej námornej bezpečnostnej agentúry.

Bezpečnosť a ochrana systému dopravy je najdôležitejšia a EÚ je v tejto oblasti svetovým lídrom. Právne predpisy EÚ o povinnostiach vlajkových štátov, štátnej prístavnej kontrole a vyšetrovaní nehôd prispievajú k bezpečnej, chránenej a účinnej námornej doprave. Kľúčový význam má neustále úsilie vynakladané v spolupráci s medzinárodnými, vnútroštátnymi a miestnymi orgánmi, so zainteresovanými stranami a s občanmi.

4. ZÍSKAVANIE POZNATKOV O OCEÁNOCH

Veda o oceánoch, pozorovanie oceánov, environmentálne monitorovanie a predpovede sú nevyhnutným predpokladom **fakticky podložených opatrení na ochranu a udržateľné riadenie oceánov**. O oceánoch máme stále príliš málo poznatkov. Opatrenia a riešenia v oblasti krízy zdravia oceánov a rozvoja udržateľnej modrej ekonomiky závisia od našej úrovne poznatkov, pochopenia a schopnosti inovovať.

EÚ sa zaviazala plniť Dekádu OSN pre vedu o oceánoch v záujme udržateľného rozvoja 2021 – 2030. Európska politika v oblasti výskumu a inovácie je základom transformačnej agendy Európskej zelenej dohody, ktorej vykonávanie zároveň stimuluje a urýchľuje.

Horizont Európa: kľúčový program EÚ na financovanie výskumu a inovácie (2021 –

³⁶ Mali by sa účinne podporovať a vykonávať existujúce medzinárodné normy týkajúce sa pracovných podmienok a pracovných práv, aby sa zaistila bezpečnosť na mori pre každého. Najvýznamnejšia je podpora širšej ratifikácie a účinného vykonávania Dohovoru Medzinárodnej organizácie práce (MOP) o pracovných normách v námornej doprave z roku 2006 v znení zmien (MLC 2006). EÚ prostredníctvom svojej spoločnej rybárskej politiky a jej vonkajšieho rozmeru podporuje dôstojnú prácu v rybárstve v súlade s cieľmi MOP, Medzinárodnej námornej organizácie (IMO) a FAO a v spolupráci s partnerskými krajinami.

³⁷ Vráťane Dohovoru IMO o normách výcviku, kvalifikácie a strážnej služby posádky rybárskych plavidiel (STCW-F).

³⁸ COM(2022) 66 final.

2027)

- Z programu Horizont Európa sa ročne poskytuje približne 350 miliónov EUR na financovanie morskej a námornej problematiky. Podporuje sa ním získavanie poznatkov o oceánoch a stimulujú nové nápady a iniciatívy na riešenie výziev súvisiacich s oceánmi.
- Ďalších 110 miliónov EUR ročne sa z programu Horizont Európa vyčleňuje na obdobie 2021 – 2023 na európsku misiu Obnoviť naše oceány a vody do roku 2030. Cieľom misie je preukázať praktické riešenia v oblasti čistenia vôd, obnovy degradovaných ekosystémov a prechodu modrej ekonomiky na klimatickú neutralitu.

EÚ predstavuje vzor osvedčených postupov v oblasti **výmeny námorných údajov a pozorovaní oceánov**. Závazok krajín EÚ vymieňať si námorné údaje a spolupracovať na úrovni EÚ a regionálnej úrovni na zlepšení získavania údajov a monitorovania je pevne zakotvený v rámcovej smernici o morskej stratégii a môže byť doplnený iniciatívou pozorovania oceánov na štruktúrovanie a harmonizovanie získavania námorných údajov v rámci Európy. Informácie a údaje o stave európskych morí sú dostupné v námornom informačnom systéme pre Európu WISE³⁹ a v sieti EMODnet. Služba monitorovania morského prostredia programu Copernicus⁴⁰ poskytuje bezplatné a otvorené námorné údaje, ako aj monitorovanie oceánov v reálnom čase a prognózy a spoločne so službou monitorovania zmeny klímy programu Copernicus⁴¹ aj službu monitorovania a predpovedania klímy oceánov, a to pre morské oblasti EÚ aj svetový oceán. EÚ je významným partnerom iniciatívy G7 Budúcnosť morí a oceánov a iniciatívy GEO Blue Planet na poskytovanie informácií o oceánoch a pobrežiach verejnosti. Digitalizácia a pokročilé nástroje môžu optimalizovať a podporiť udržateľnosť operácií na mori.

Z výskumných programov EÚ sa podporuje získavanie dôkazov používaných globálnymi vedeckými orgánmi, ako aj nezávislými vedeckými panelmi, Medzivládny panelom o zmene klímy (IPCC) a Medzivládnu vedecko-politickou platformou pre biodiverzitu a ekosystémové služby (IPBES), ktoré poskytujú ciele podporu pri rozhodovaní. **Nové alebo prepracované existujúce medzinárodné obojsmerné rozhranie medzi expertmi na vedu a politiku** by mohlo zabezpečiť pridanú hodnotu pri podpore zdravia a udržateľnosti oceánov, posudzovaní poznatkov a podpore tvorby politík.

EÚ prijíma opatrenia na šírenie **poznatkov o oceánoch** a bude naďalej podporovať účasť občanov na opatreniach, ktorými sa prispeje k zmenám vnímania, hodnôt, postojov a osobného správania v prospech udržateľných postupov. EÚ takisto nadviazala spoluprácu s Medzivládnu oceánografickou komisiou UNESCO s cieľom rozvíjať poznatky o oceánoch.

Vedecká diplomacia posilňuje vzájomné chápanie a spoločné vízie a opatrenia. EÚ oslovuje s ponukou výskumných partnerstiev, projektov a financovania z programu Horizont Európa a nástroja Globálna Európa aj krajiny a organizácie mimo EÚ. Regionálne morské organizácie sú významnou hnacou silou regionálnych poznatkov o mori a vzájomného chápania stavu morského prostredia.

³⁹ [WISE Marine – námorný informačný systém pre Európu \(europa.eu\).](https://www.wise-marine.eu/)

⁴⁰ <https://www.copernicus.eu/en/copernicus-services/marine>.

⁴¹ <https://www.copernicus.eu/en/copernicus-services/climate-change>.

ZÁVER

V tomto spoločnom oznámení sa EÚ a jej členské štáty vyzývajú, aby sa viac angažovali v zachovaní čistých, zdravých, produktívnych a odolných oceánov, ktoré sa využívajú udržateľným spôsobom za bezpečných a spravodlivých pracovných podmienok, a to zároveň so zaisťovaním stability a bezpečnosti na mori. Toto spoločné oznámenie sa opiera nielen o medzinárodnú úlohu EÚ a jej členských štátov ako spoľahlivých partnerov a pevných obhajcov udržateľnosti, ale aj o ich pozíciu príkladných lídrov a zodpovedných aktérov s ambíciou sprísňovať medzinárodné normy na všetkých úrovniach a inkluzívnym spôsobom, spoločne s medzinárodnými partnermi a prostredníctvom všetkých možností spolupráce na dosahovanie spoločných cieľov.

Komisia a vysoký predstaviteľ budú na vykonávaní týchto opatrení spolupracovať s Európskym parlamentom, Radou, členskými štátmi EÚ a ďalšími príslušnými inštitúciami EÚ a medzinárodnými inštitúciami.